

Datum: 6/02/2026

Volnummer: 2025-2026/12

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen

Kinderrechten zwaar onder druk bij tijdelijke plaatsing in het Vlaams detentiecentrum

Op 11 februari 2026 bespreekt de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen het voorstel van decreet inzake de tijdelijke plaatsing van minderjarigen in het Vlaams detentiecentrum en de conceptnota over de toenemende druk op de gemeenschapsinstellingen.

Het Kinderrechtencommissariaat bevestigt dat situaties waarin minderjarigen die ernstige feiten hebben gepleegd wegens plaatsgebrek niet onmiddellijk kunnen worden geplaatst, problematisch zijn. Het is belangrijk dat gerechtelijke beslissingen uitvoerbaar zijn en dat de veiligheid van slachtoffers en de samenleving wordt gewaarborgd.

Tegelijk stellen we vast dat het voorliggende ontwerp van decreet opnieuw een tijdelijke en uitzonderlijke maatregel voorstelt om structurele capaciteitsproblemen in de gesloten jeugdhulp op te vangen. Zo'n ingrepen bieden op korte termijn een antwoord op acute druk, maar dreigen de toepassing van vrijheidsberoving bij minderjarigen verder te verruimen zonder dat de oorzaken van de hoge instroom en de beperkte uitstroom structureel worden aangepakt. Dit roept fundamentele vragen op over de verenigbaarheid met het VN-Kinderrechtenverdrag,

Op het eerste gezicht kan het ontwerp worden gelezen als een pragmatische en logische ingreep. Het Vlaams detentiecentrum beschikt over infrastructuur en personeel, en het leeg laten staan van die capaciteit brengt aanzienlijke kosten met zich mee. Vanuit die invalshoek lijkt het efficiënt om deze beschikbare plaatsen tijdelijk in te zetten bij plaatsgebrek in de gemeenschapsinstellingen. Het Kinderrechtencommissariaat benadrukt echter **dat het hier om meer gaat dan een louter organisatorische of budgettaire keuze**. Door het Vlaams detentiecentrum decretaal in te schakelen als opvangplaats voor minderjarigen die niet uit handen zijn gegeven, **wordt een fundamentele beleidskeuze gemaakt die de grenzen van het jeugddelinquentierecht verschuift** en het uitzonderlijk karakter van vrijheidsberoving van minderjarigen in een penitentiaire context verder onder druk zet.

Het Kinderrechtencommissariaat herinnert eraan dat het zich in eerdere adviezen herhaaldelijk kritisch heeft uitgesproken over het behoud van het systeem van de uithandengeving omdat jongeren, gelet op hun ontwikkelingsfase, recht hebben op een eigen jeugddelinquentiesysteem dat verschilt van het strafrecht voor volwassenen en dat, in overeenstemming met artikel 40 van het VN-Kinderrechtenverdrag, gericht is op begeleiding, ontwikkeling en re-integratie. Het Vlaams detentiecentrum is historisch tot stand gekomen binnen deze context van uithandengeving en werd ontworpen vanuit een uitgesproken penitentiaire logica, wat van bij de aanvang op erg gespannen voet stond met het Kinderrechtenverdrag.

Vertrekkend vanuit het VN-Kinderrechtenverdrag formuleert het Kinderrechtencommissariaat bij dit ontwerp een aantal aanbevelingen die het belang van het kind en zijn of haar rechten centraal plaatsen.

- **Bevestig het uitzonderlijk karakter van vrijheidsberoving van minderjarigen**

In beleidsbeslissingen en regelgeving moet ondubbelzinnig worden bevestigd dat vrijheidsberoving van minderjarigen enkel kan worden toegepast als uiterste en uitzonderlijke maatregel bij zeer ernstige delicten, en voor de kortst mogelijke duur. Capaciteitsproblemen of uitvoeringsmoeilijkheden mogen dit uitgangspunt nooit ondergraven (artikel 37 VN-Kinderrechtenverdrag).

- **Bewaar het principiële onderscheid tussen jeugddelinquentierecht en detentiecontexten**

Minderjarigen horen niet thuis in een detentiecontext waarvan het gebouw, de werking en de structuur geënt is op de strafuitvoering voor volwassenen, ook niet tijdelijk. Gemeenschapsinstellingen zijn gericht op begeleiding en ontwikkeling van jongeren die een delict pleegden, terwijl het Vlaams detentiecentrum vertrekt vanuit een penitentiaire logica van beveiliging en vrijheidsberoving. Om die reden werd de toegang tot het Vlaams detentiecentrum beperkt tot een zeer specifieke categorie van jeugddelinquenten. Dit fundamentele verschil kan niet worden geneutraliseerd door de maatregel als tijdelijk te beschouwen en ondermijnt het kindspecifieke en op re-integratie gerichte karakter van het jeugddelinquentierecht (artikel 37 en 40 VN-Kinderrechtenverdrag; General Comment nr. 24).

- **Voorkom dat het Vlaams detentiecentrum wordt ingezet als vangnet voor uiteenlopende systeemtekorten**

Het Vlaams detentiecentrum mag niet functioneren als opvangplaats voor verschillende groepen minderjarigen voor wie elders geen passend aanbod beschikbaar is. De cumulatie van doelgroepen met uiteenlopende juridische statuten, noden en zorgvereisten ondergraaft de duidelijkheid over de finaliteit van het Vlaams detentiecentrum en verhoogt het risico dat vrijheidsberoving wordt ingezet als organisatorische oplossing (artikel 3, 37 en 40 VN-Kinderrechtenverdrag).

- **Kies voor afbouw van het Vlaams detentiecentrum en heroriënteer middelen naar gemeenschapsinstellingen**

Het Kinderrechtencommissariaat beveelt aan om het Vlaams detentiecentrum en het systeem van uithandengeving geleidelijk af te bouwen en de vrijgekomen middelen te investeren in pedagogische capaciteit en re-integratiegerichte trajecten binnen de gemeenschapsinstellingen. Zo blijft vrijheidsberoving van minderjarigen een ultimum remedium en krijgen ook uit handen gegeven jongeren reële kansen op hun maat op een duurzame terugkeer naar de samenleving.

- **Onderbouw beleidskeuzes met grondig (comparatief) onderzoek**

Gelet op de hoge instroom in Vlaanderen en de duidelijke verschillen met andere landen beveelt het Kinderrechtencommissariaat aan om het aangekondigde comparatieve onderzoek grondig uit te voeren en de resultaten ervan expliciet te betrekken alvorens verdere beleidsbeslissingen worden genomen over gesloten plaatsing en vrijheidsberoving in het Vlaams detentiecentrum. (art. 4 VN-Kinderrechtenverdrag)

1. Kinderrechtelijk kader en uitgangspunten

Het Kinderrechtencommissariaat toetst het voorliggende ontwerp van decreet aan het VN-Kinderrechtenverdrag, in het bijzonder aan

- artikel 3 (belang van het kind)
- artikel 37 (vrijheidsberoving als ultimum remedium)
- artikel 40 (kindspecifieke en op re-integratie gerichte benadering van minderjarigen in conflict met de wet).

Deze bepalingen vereisen dat vrijheidsberoving van kinderen uitzonderlijk blijft, plaatsvindt in een aangepaste pedagogische context en niet wordt ingegeven door louter organisatorische of budgettaire overwegingen. Het VN-Comité voor de Rechten van het Kind benadrukt in **General Comment nr. 24** expliciet dat structurele capaciteitstekorten of systeemp Problemen nooit mogen worden aangewend om vrijheidsberoving van kinderen te verruimen of te normaliseren.

2. Bewaar het fundamentele onderscheid tussen gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum

Het Kinderrechtencommissariaat wijst erop dat er **een fundamenteel verschil** bestaat tussen de aanpak van minderjarigen in gemeenschapsinstellingen en in het Vlaams detentiecentrum.

Gemeenschapsinstellingen maken deel uit van een continu traject van instroom, begeleiding en uitstroom van jongeren die een delict pleegden, met afstemming op jeugdhulp, onderwijs en vervolghulp. Dat is in elk geval minstens de ambitie van deze voorzieningen.

Het dagelijkse leefklimaat is er pedagogisch georganiseerd. Jongeren verblijven er in leefgroepen, volgen onderwijs of vorming, nemen deel aan begeleidingsprogramma's en worden begeleid door pedagogisch geschoold personeel.

Er wordt actief gewerkt aan sociale vaardigheden, herstel, toekomstperspectief en het betrekken van de familiale context.

Het Vlaams detentiecentrum daarentegen is historisch tot stand gekomen binnen de context van uithandengeving en werd ontworpen vanuit een penitentiaire logica van beveiliging en controle.

De infrastructuur en organisatie laten geen volwaardige inzet toe op onderwijs, sport, atelierwerking, ontwikkeling of re-integratie. In een detentiecontext primeert beveiliging en controle, wat de bewegingsvrijheid en het pedagogisch aanbod sterk beperkt. Ook bij een kort verblijf ontbreekt zo de noodzakelijke context om te werken aan herstel en toekomstperspectief.

Daarnaast stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat het Decreet Rechtspositie Minderjarige (DRM) niet volledig en coherent kan worden toegepast binnen het Vlaams detentiecentrum. Het DRM is ontworpen vanuit een jeugdhulp- en jeugddelinquentiekader waarin participatie, inspraak, begeleiding, klachtmogelijkheden en rechtsbescherming centraal staan binnen een pedagogische context.

De penitentiaire en veiligheidsvereisten van het Vlaams detentiecentrum laten niet toe om deze rechten en waarborgen van het DRM op een gelijkwaardige manier te realiseren als in gemeenschapsinstellingen. Dit leidt tot **een ongelijke rechtspositie van minderjarigen naargelang hun plaatsing**, wat moeilijk te verzoenen is met het gelijkheidsbeginsel en met de verplichting om kinderrechten effectief te waarborgen.

3. Houd de opdracht en finaliteit van het Vlaams detentiecentrum scherp afgebakend

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat het Vlaams detentiecentrum vandaag wordt ingezet voor een groeiende en heterogene groep van minderjarigen, waaronder uit handen gegeven jongeren, jongeren in een veilige unit, jongeren met een duidelijk profiel van internering en nu mogelijks ook minderjarigen die louter wegens plaatsgebrek in de gemeenschapsinstellingen tijdelijk in het Vlaams detentiecentrum worden geplaatst.

Deze cumulatie van doelgroepen met fundamenteel verschillende juridische statuten, noden en zorgvereisten ondergraft de duidelijkheid over de finaliteit van het Vlaams detentiecentrum. Een detentiecontext die is ingebed in een volwassengevangenis is niet ontworpen om uiteenlopende jeugdhulp- en zorgtekorten op te vangen. Het beantwoordt ook niet aan de vereiste van een kindspecifieke, op ontwikkeling gerichte aanpak van jongeren. Wanneer vrijheidsberoving wordt aangewend als organisatorisch vangnet voor druk binnen het systeem, wordt het belang van het kind geschonden vanuit efficiëntieoverwegingen.

4. Kies voor afbouw van het Vlaams detentiecentrum en heroriënteer middelen naar gemeenschapsinstellingen

Het Kinderrechtencommissariaat beveelt aan om het Vlaams detentiecentrum en het systeem van uithandengeving geleidelijk af te bouwen en de vrijgekomen middelen prioritair te investeren in de gemeenschapsinstellingen en het bredere jeugdhulplandschap.

Alleen door te investeren in pedagogische capaciteit, begeleiding en re-integratiegerichte trajecten kan worden gegarandeerd dat vrijheidsberoving van minderjarigen een ultimum remedium blijft en dat gerechtelijke beslissingen worden uitgevoerd binnen een kinderrechtelijk verantwoorde context.

Ook minderjarigen die uit handen zijn gegeven, keren vroeg of laat terug naar de samenleving. Wanneer zij vanaf jonge leeftijd langdurig verblijven in een context die hoofdzakelijk inzet op beveiliging en vrijheidsberoving, zonder structurele aandacht voor levensvaardigheden, onderwijs en voorbereiding op zelfstandig functioneren, wordt hun kans op een succesvolle re-integratie ernstig ondermijnd. Dit verhoogt het risico op maatschappelijke uitval en mogelijk ook op recidive na vrijlating.

5. Pak capaciteitsdruk aan via structurele investeringen in jeugdhulp, niet via vrijheidsberoving

Het Kinderrechtencommissariaat sluit aan bij de analyse in de conceptnota over de toenemende druk op de gemeenschapsinstellingen. Die druk is het gevolg van een complex samenspel van factoren, waaronder een hoge instroom, een moeizame uitstroom en structurele knelpunten in vervolghulp en nazorg.

De conceptnota benadrukt terecht dat het financieel noch maatschappelijk houdbaar is om capaciteitsproblemen louter te beantwoorden met bijkomende gesloten plaatsen. Bovendien bestaat er onvoldoende zicht op de onderliggende mechanismen die leiden tot de aanhoudende instroom in gemeenschapsinstellingen in Vlaanderen.

Deze analyse sluit aan bij eerdere adviezen van het Kinderrechtencommissariaat over de jeugdhulp, waarin werd gewezen op het risico dat een gebrek aan tijdige en passende ondersteuning kan leiden tot escalatie van problemen en tot een langer dan noodzakelijk verblijf van jongeren in intensieve of gesloten settings.¹

De conceptnota scherpt deze vaststellingen verder aan door de vergelijking met Nederland.

Ondanks een aanzienlijk grotere minderjarige bevolking, ligt de instroom in gesloten jeugdinrichtingen er beduidend lager en is er bovendien sprake van een dalende trend.

Nederland kiest ook resoluut voor de afbouw van gesloten plaatsen.¹

Vlaanderen plaatst, omgerekend per honderdduizend minderjarigen, ruim tweeënhalf keer zoveel jongeren in gesloten instellingen als Nederland. Deze vergelijking wijst op fundamentele verschillen in beleidskeuzes, de inzet van alternatieven en de organisatie van jeugdhulp en jeugddelinquentierecht.

In dat licht benadrukt het Kinderrechtencommissariaat dat de huidige capaciteitsdruk niet los kan worden gezien van structurele tekortkomingen in het bredere jeugdhulplandschap.

Zoals ook de conceptnota aangeeft, wordt gesloten plaatsing soms ingezet bij gebrek aan passende alternatieven en leidt een tekort aan vervolghulp en nazorg tot een moeizame uitstroom.

Het inzetten van het Vlaams detentiecentrum als tijdelijke buffer, zoals voorgesteld in het ontwerp van decreet, staat haaks op deze analyse. Het verschuift de aandacht van structurele beleidsvragen en dreigt vrijheidsberoving te gebruiken als antwoord op druk binnen de jeugdhulp, terwijl de vergelijking met Nederland net aantoont dat andere beleidskeuzes mogelijk zijn.

6. Onderbouw beleidskeuzes met grondig, comparatief en evaluatief onderzoek

In het verlengde van de analyse in de conceptnota en de vergelijking met Nederland benadrukt het Kinderrechtencommissariaat dat beleidskeuzes inzake gesloten plaatsing en vrijheidsberoving moeten worden onderbouwd door **grondig, transparant en comparatief onderzoek**.

Artikel 4 van het VN-Kinderrechtenverdrag verplicht staten om alle passende maatregelen te nemen om de in het verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Dit impliceert dat ingrijpende beleidskeuzes, zoals het verruimen van vrijheidsberoving van minderjarigen, slechts kunnen worden overwogen wanneer zij zijn gestoeld op een deugdelijke analyse van noodzaak, proportionaliteit en effectiviteit.

¹ [Ontstaan en afbouw van de gesloten jeugdhulp | Nederlands Jeugdinstituut](#), geraadpleegd op 28 januari 2026

Het Kinderrechtencommissariaat erkent dat plaatsgebrek in de gesloten jeugdhulp de uitvoering van gerechtelijke beslissingen onder druk zet. Tegelijk maakt dit advies duidelijk dat het voorliggende ontwerp van decreet geen structureel antwoord biedt op dat probleem. Door het Vlaams detentiecentrum in te zetten als tijdelijke oplossing bij capaciteitsdruk, wordt het fundamentele onderscheid tussen jeugddelinquentierecht en detentiecontexten doorbroken. Dit dreigt te leiden tot een verdere verruiming van vrijheidsberoving van minderjarigen op een manier die strijdig is met de kinderrechten.

De analyse in de conceptnota en de vergelijking met Nederland tonen aan dat de hoge instroom in gesloten voorzieningen in Vlaanderen samenhangt met beleidskeuzes en structurele tekorten in jeugdhulp en vervolghulp. In het licht van het VN-Kinderrechtenverdrag benadrukt het Kinderrechtencommissariaat dat capaciteitsproblemen niet mogen worden opgelost door vrijheidsberoving van kinderen uit te breiden. Het Vlaams Parlement wordt daarom opgeroepen om te kiezen voor structurele oplossingen die het pedagogisch karakter van het jeugddelinquentierecht en vrijheidsberoving als ultimum remedium waarborgen.